

Wij zien als voornaamste factor dat, gegeven het feit dat bij het gros der bevolking de verwachtingen ten aanzien van wat na de bevrijding zou geschieden, in de loop van de bezetting steeds hoger waren gespannen, teleurstelling onvermijdelijk was en zich even onvermijdelijk richtte op de eerste Nederlandse autoriteiten die het centraal gezag vormden; daar kwam in het Zuiden dan nog bij dat, afgezien van alles wat uit de aanwezigheid van de Duitse bezetter was voortgevloeid, de levensomstandigheden in de eerste paar maanden, wel verre van snel te verbeteren, slechter werden dan zij ooit waren geweest. Kritiek op de Geallieerden kon men zich innerlijk niet veroorloven (zij waren tenslotte de feitelijke bevrijders) – kritiek op de verantwoordelijke Nederlandse autoriteiten wél. Als object van die kritiek was de regering ver weg en het Militair Gezag dichtbij.

Een korte periode was er waarin men dat Militair Gezag met vreugde had begroet, maar die vreugde duurde niet lang. In een rapport over de stemming van de Eindhovense bevolking medio november '44, aangehaald door drs. J. L. G. van Oudheusden en drs. J. A. M. Verboom in hun waardevolle studie *Herstel en vernieuwingsbeweging in het bevrijde Zuiden. Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Waalwijk 1944-1945* (1977), wordt vermeld dat er bij 'het publiek' een 'zeer begrijpelijke verwarring' heerste ten aanzien van het Militair Gezag – 'begrijpelijk omdat de naam' (Kruls had vergeefs naar een andere naam gezocht) 'verschijnselen suggereert waaraan men tijdens de bezetting gewend was geraakt: *show*, hakkengeklap, kortom krachtsvertoon. Verreweg het grootste deel der bevolking denkt dat de militaire commissaris hetzelfde is als de Duitse *Ortskommandant* was¹: een vreemde autoriteit dus, met vage maar vèrgaande bevoegdheden. Wat die bevoegdheden precies waren en wat hun ratio was, drong tot de meeste mensen niet door; er was al geen papier genoeg om het hun duidelijk te maken. Had het Militair Gezag in zijn rijen uitsluitend verstandige en energieke officieren gehad, dan nog zou het al na de aanloopperiode kritiek hebben ontmoet, maar niet alle officieren wáren verstandig en energiek; niet allen waren opgewassen tegen een situatie waarin zij, gegeven de traag werkende verbindingen (het kon, gelijk eerder vermeld, een maand duren voor een militaire commissaris op een bepaalde vraag antwoord uit Brussel kreeg), in hoofdzaak op eigen wieken moesten drijven. Als vreemden hun intocht doende in een bepaalde plaats of streek, geraakten zij daar soms tezeer onder de invloed

¹ Aangehaald in J. L. G. van Oudheusden en J. A. M. Verboom: *Herstel- en vernieuwingsbeweging in het bevrijde Zuiden*, p. 41-42.